

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Kars'a Gelişinin 99'uncu Yılı

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu büyük önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Kars'a gelişinin 99'uncu yıldönümü kutlu olsun.

Atatürk'ün Kars'a Gelişi

Gazi Mustafa Kemal Atatürk gerek milli mücadele döneminde gerekse Cumhuriyetin Kuruluşundan vefatına kadar geçen süreçte memleketi karış karış gezmiştir. Doğusundan batısına kuzeyinden güneyine yaptığı tüm yurt gezilerinde illere, ilçelere ve köylere gitmiş; gittiği yerlerde halk ile iç içe olmuştur. Halkın görüşlerini almış ve tespitlerde bulunmuştur. Bu görüş ve tespitlerin ışığında halkın desteğini de arkasına alarak Cumhuriyetin kurulmasını, ilke ve inkılaplarının oluşumunu sağlamıştır. Bu nedenle Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün sık sık düzenlediği yurt gezileri Cumhuriyetin ilk on beş yılında toplumsal gelişimin ve kalkınmanın sağlanması açısından büyük önemi vardır.

Atatürk'ün bu yurt gezilerinden biri de 1924 yılında 29 Ağustos'tan 18 Ekim'e kadar 51 gün süren gezisidir. Atatürk bu gezisinde yanında eşi Latife (Uşaklıgil) Hanım, Yozgat Milletvekili Salih (Bozok), İstanbul Milletvekili Hamdullah Suphi (Tanrıöver), Gaziantep Milletvekili Ali (Kılıç), Rize Milletvekili Rauf (Benli), Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Tevfik (Bıyıkoglu), Muhafız Birliği Komutanı İsmail Hakkı (Tekke), Başyaver Ruhi Su ve daha birkaç kişi de vardır. Gazi Mustafa Kemal Paşa, 06 Ekim 1924 Pazartesi saat 09:30'da özel bir katarla eşi ve maiyetindekilerle birlikte Sarıkamış'tan Kars'a hareket etmiştir.

9.Kolordu Komutanı, Sarıkamış Belediye Reis'i, Jandarma Kumandanı ve Kars'tan gelen heyet, Mustafa Kemal Paşa'ya bu ziyarette refakat etmişlerdir. Beyaz ve kırmızı kurdelelerle süslenmiş üç vagondan ibaret olan katarın, Mustafa Kemal Paşa'yı taşıyan vagonuna Cumhuriyet Sancağı konulmuştur. Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve konukları taşıyan treni yol boyunca ve istasyonlarda halk bayraklarla karşılamaya çıkıyor, coşkun gösterilerle uğurluyorlardı. Kars sınırında, Kars Valisi İbrahim Ethem Bey, Kars Mebusu Ömer Lütfü Bey, Halk Fırkası Reis-i Bekir Bey, Belediye Reis'i Cihangiroğlu İbrahim Bey tarafından karşılanan Mustafa Kemal Paşa, saat 12:00 civarında Kars'a ulaşmıştır.

İstasyondan Türk Ocağına ait binaya kadar yollara halılar döşenmiş, halk ve öğrenciler yolun iki yanına dizilmişti. Süslü arabalar, atlılar ve yöresel kıyafetleriyle halk, istasyonu doldurmuştu,

Karslılar büyük kurtarıcıyı coşkuyla karşılıyor, adım başı kurbanlar kesiliyordu. Atatürk, Türk Ocağı'nda kısa bir süre dinlendikten sonra Hükümet Binası'na geldi. Burada Kağızman ve Ardahan'dan gelen özel heyetlerle bir süre görüştü. Halk, okul ve yol istiyordu.

Daha sonra Belediye'ye geldi. Kars'ın ihtiyaçları, yapılan işler konusunda ilgililerden bilgi aldı. Bir süre önce meydana gelen yer sarsıntısı, Kars ve çevresinde geniş zararlar vermiştir. Atatürk, devlet yardımının, en kısa zamanda Kars'a ulaşacağını, bundan emin olmalarını söyledi. Daha sonra Komutanlığı ziyaret etti. Kars Numune Okulundan sonra Atatürk, Kız Okulu'na geldi. Kadın ve erkek öğretmenlerin verdiği çayda bulundu. Akşam Kars Valisi'nin Konağında verilen elli kişilik ziyafete katılan Gazi Mustafa Kemal, Kars'ta kendisine gösterilen alakadan çok memnun olmuş, bölge sorunları ve muhit hakkında verilen izahatı büyük bir alaka ile dinlemiş ve meselelerin halledilmesi için teşebbüste bulunacağını ifade etmiştir.

Bu sırada çevre şehir ve kasabalardan devamlı heyetler geliyor, Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı davet ediyorlardı. Daha sonra Atatürk, Kars Türk Ocağı'nı şereflendirdi. Gençler zengin bir program hazırlamışlardı. Önce konuşmalar oldu, şiirler okundu. Kars'ın kurtuluşu ile ilgili bir temsil verildi. Gecenin en büyük sürprizi "Hoş gelişler ola Mustafa Kemal Paşa" "Askerin Milleti Devletle çok yaşa" türküsü ile birlikte oyunu olmuştu. Kız ve erkek oyuncular hem oynuyor hem de türküyü hep bir ağızdan söylüyorlardı. Salon alkıştan inliyordu. Atatürk ve Latife Hanım, birkaç kere yerinden kalkarak gençleri selamlamışlardı.

Riyaset-i Cumhur Başkatibi Tevfik imzası ile Başvekil İsmet Paşa'ya ve Dahiliye Vekili Recep Bey'e gönderilen 30 Eylül 1924 tarihli telgraftan anlaşıldığına göre Mustafa Kemal Paşa, Kars ve Ardahan havalisinde beş gün kalmayı düşünmüştür. Fakat Başvekil İsmet Paşa 06 Ekim' de Kars'ta bulunan Mustafa Kemal Paşa' ya gönderdiği acil telgrafta Musul meselesinde meydana gelen önemli gelişmelerden dolayı Reis-i Cumhur'un acilen Ankara'ya dönmesinin uygun olacağını bildirmiştir. Riyaset-i Cumhur Başkatibi Tevfik imzasıyla aynı akşam Başvekil İsmet Paşa'ya çekilen telgrafta Gazi'nin saat 21:00 ' da trenle Kars'tan Sarıkamış'a döneceği bildirilmiş ve sabah Erzurum'a dönüleceği yazılmıştır. Buna rağmen Gazi'nin Kars'tan ayrılışı dört saat kadar uzamış ve ancak 07 Ekim 1924 saat 01 :00'a doğru Kars'tan hareket edilmiştir. Kars Halk Fırkası Reis-i Bekir Bey'in Sarıkamış'a kadar eşlik ettiği Reis-i Cumhur ve maiyeti sabaha doğru saat 04:30 sularında Sarıkamış'a ulaşabilmiştir.

Atatürk ertesi gün "7 Ekim 1924" de Kars gezisini ve burası için emirlerini telgrafla İsmet Paşa'ya şöyle bildiriyordu:

"Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine, 06 Ekim 1924 sabahı trenle Sarıkamış'tan Kars'a gittik. Kars'ta bütün halk köylerden arabaları ve azıkları ile gelen çiftçiler ve garnizon aileleri tarafından pek samimi tezahüratta bulunuldu. Kars Vilayeti kazaları ve (Oltu ile olur ve Şenkaya'yı da içine alan) Ardahan Vilayeti davet ve arzı tazminat için Kars'a hususi heyetler göndermişlerdi. Bütün Serhat vilayetlerimizi görmeye vaktin müsait olmadığına pek müteessirim. Kars'ta Hükümet konağını, Ticaret Odası, Belediye, Halk Fırkası, Türk Ocağı ve Kız Mektebini ziyaret ettim. Sureti umumi yede gördüklerimden memnunum. Bilhassa Türk Ocağı'nda kesif bir gençlik pek ziyade hassasiyet gösterdi ve Latife Hanımefendiyi Ankara'da yakında yapılacak olan Türk Ocakları Kongresi için, Türk Ocağı Kars şubesi Mümessili seçtiklerini arz ile kendilerine memnuniyetle kabul ettirdiler.

1877 Savaş tazminatı yerine Rus Çarlığına bırakılan ve 40 yıl düşmanlar elinde kalıp 1915'te Rus ordusunun, 1918'de Ermenilerin kırımına uğrayıp 1919-1920' de yine Ermeni mezalimine sahne

olmuşken 30 Ekim 1920'de Yeni Türkiye'mizin ilk askeri zaferiyle kurtularak Anavatana yeniden iltihak etmiş olmalarından ve vaziyeti hususiyeleri dolayısıyla Hükümetçe bu havaliye fazla alaka göstermek icap etmektedir. Her yerden ziyade buralarda müdrik, hassas, müteşebbis ve mahallin ihtiyaç ve icabatını takdir ve tatmine müktedir bir idare makinesi tesisine lüzum vardır.Bugün Sarıkamış'ta kalarak..., Erzurum'a hareket edeceğim . 07 Ekim 1924" Reis-i Cumhur Gazi Mustafa Kemal

Reis-i Cumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın meydana gelen deprem sebebiyle Erzurum, Pasinler, Sarıkamış, Kars'a yaptığı ziyaretlerde, depremden büyük zarar gören halk için hem maddi hem de manevi yönden büyük bir destek olmuştur. Mustafa Kemal Paşa depremden zarar gören köyleri dahi ziyaret etmiş, devlet elinden gelen yardımı bölgeye aktarmıştır. Kars ve Sarıkamış'ta incelemelerde bulunan Gazi, çok istemesine rağmen yoğun işlerinden ötürü Ardahan seyahatini iptal etmiştir. Kars ve Sarıkamış'ta büyük bir coşku ile karşılanan Gazi, ziyaretlerinde hem bölgenin sorunlarını görme imkânı bulmuş, hem de depremden büyük zarar gören Erzurum ve çevresi için lazım olan kereste ve diğer ihtiyaç maddelerinin gönderilmesi işini organize etmiştir. Mustafa Kemal Paşa, bölgeye yaptığı bu ziyaret esnasında Doğu Anadolu'nun önemini birçok kere vurgulamış, devletin bölgeye verdiği önemin artarak devam edeceğini belirtmiştir.

99 yıl önce gerçekleşen bu tarihi gezi, yeni kurulmuş cumhuriyetin ve liderinin Bölgeye verdiği önemi ortaya kayması bakımından çok önemlidir. Ayrıca bu seyahat 40 yıllık esaretten henüz kurtulmuş Kars halkına umut olmuş, halka moral ve motivasyon sağlamıştır.